

A transzeurópai természetvédelmi hálózat (TEN-N) megvalósítását célzó kormányzati és területhasználati politikák áttekintés, összefoglaló és ajánlások

Az EU 2030-ig szóló biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiájának célja, hogy az európai biológiai sokféleséget helyreállítását segítse. A stratégia egyik kulcsfontosságú eleme a **transzeurópai természetvédelmi hálózat (TEN-N)** kialakítása, amely további védett területek és ökológiai folyosók kijelölésén keresztül valósul meg az európai kiemelt élőhelyek és fajok számára.

Ez a tájékoztató összefoglalja az ellenálló TEN-N létrehozásához szükséges megfelelő irányítási mechanizmusokra, területhasználati politikákra és finanszírozási eszközökre vonatkozó felülvizsgálatunkat és ajánlásainkat. A tájékoztató különösen fontos a nemzeti és regionális kormányok és a természetvédelemért, mezőgazdaságért és erdőgazdálkodásért felelős hatóságok, a területhasználat tervezők és az Európai Bizottság számára.

Felülvizsgálatunk **az érdekeltek** széles körével - például az EU-tagállamok kormányaival, a védett területek kezelőivel, a területhasználatokkal foglalkozó szakemberekkel, a nem kormányzati szervezetekkel és a polgárokkal - konzultálva készült. A jelentés hat régió **esettanulmányait** mutatja be: Duna-Kárpátok régió, Finnország, Franciaország, Portugália, Spanyolország és Németország. Az értékelés **politikai gazdaságtani elemzést** alkalmaz¹, amely interjúkat, műhelybeszélgetéseket és átfogó szakirodalmi áttekintést is magában foglal, hogy azonosítsa az ökológiai összeköttetések kiépítésének általános közigazgatási akadályait és sikeres kereteit. A megállapítások alapján kerülnek meghatározásra a **zöld és kék infrastruktúrát a biológiai sokféleség** és a **fenntartható fejlődés** érdekében integráló lehetséges változtatási irányok és beavatkozások.

A felülvizsgálat főbb megállapításai

Számos európai országnak hasonló kihívásokkal kell szembenéznie a védett területek ökológiai összekapcsolhatóságának hatékony megvalósítása és védelme terén, annak ellenére, hogy az uniós és (szub)nemzeti irányadó keretek már léteznek. Felülvizsgálatunk négy alapvető okot azonosított: (1) **gyenge szabályozás és korlátozott végrehajtás**; (2) **gyenge konfliktuskezelés**; (3) **nem fenntartható területhasználat és infrastruktúrafejlesztés**; valamint (4) **hiányosságok a finanszírozásban, a technikai kapacitásban vagy az ismeretekben**.

A szakpolitikák gyakran nem gyakorolnak kellő hatást a területhasználatvégrehajtásisintjeire, és így nem védik meg az ökológiai folyosókat az azokat károsító fejlesztésekkel szemben. Ezt tovább rontja, hogy az **egyes gazdasági ágazatokban a stratégiai tervezésre vonatkozó formális szabályok hiányoznak**. Számos országban a **jogszabályok hiányosságai** aláássák a megfelelő helyi szintű végrehajtást, vagy pusztán önkéntes és *ad hoc* megközelítést eredményeznek. Ezekben az esetekben az ökológiai összeköttetéseket nem veszik figyelembe hivatalosan a döntéshozatal során. A végrehajtást a **politikai ösztönzők hiánya** és a **végrehajtás** iránti csekély hajlandóság is nehezíti.

Az összekapcsolhatóság **esetében gyakran nincs összhang a végrehajtás léptéke** (a felelős hatóság) **és a szükséges intézkedések léptéke között**. Ezt a problémát felerősíti **az emberi erőforrások és az ökológiai szakértelem hiánya**, különösen az alacsonyabb igazgatási szinteken.

Az ökológiai összekapcsolhatóság támogatására **rendelkezésre áll állami finanszírozás**, de ez gyakran projektalapú, és ezért **hiányzik belőle a hosszabb távú perspektíva**. A támogatás általában nem is elegendő a legfontosabb finanszírozási igények kielégítésére, így **sok védett terület nem**

¹ A politikai gazdaságelemzés "olyan fogalmak, kérdések és eszközök összessége, amelyek segíthetnek jobban megérteni a politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális folyamatok kölcsönhatását, és azt, hogy ezek hogyan hoznak létre bizonyos eredményeket".

rendelkezik elegendő forrással. Ezen túlmenően a közfinanszírozási forrásokat nem mindig a legcéltobbabban használják fel az összekapcsolhatóság javára (pl. közös agrárpolitika). Ezzel párhuzamosan **magánfinanszírozási eszközöket** is fejlesztenek, de ezek még mindig meglehetősen kis léptékűek és széttagoltak.

Ajánlások

A fentiekben felvetett sokféle kérdés kezelése érdekében a felülvizsgálat négy egymást kiegészítő **változtatási irányt** vázol fel² **mint feltételrendszert, a** kormányok és más végrehajtó hatóságok számára európai, nemzeti, regionális és helyi szinten a különböző területhasználati ágazatokban kiegészítve **a megfelelő beavatkozásokkal.** Ezeket a beavatkozásokat számos bevált gyakorlati példával illusztráljuk.

1. irány - Szabályozási keret: Ha létezik megfelelő szabályozási keret, amelyet jól hajtanak végre és szilárd ösztönzőkkel támogatnak, *akkor* a különböző érdekcsoportok támogatják, mert elismerik az ökológiai összekapcsolódás értékeit, előnyeit és fontosságát az emberek és a vadon élő állatok számára. Ajánlott beavatkozások:

- ✓ **A meglévő szakpolitikák és jogszabályok felülvizsgálata:** a területi tervezésre kötelező erejű jogi kötelezettségek és a részvételi döntéshozatali folyamat biztosítása.
- ✓ **A végrehajtás javítása:** megfelelő (politikai) mandátum, személyzet, finanszírozás és végrehajtás biztosítása.
- ✓ **Az ökológiai összekapcsolhatóság integrálása az ágazati politikákba:** a szakpolitikák koherenciájának biztosítása (beleértve az infrastruktúrát, a mezőgazdaságot és az erdészetet) és szinergiák biztosítása más területhasználati tervekkel.
- ✓ **A területhasználati konfliktusok kezelése:** önkéntes megközelítések alkalmazása, többek között olyan innovatív eszközökkel, mint a természetvédelmi szolgalmi jogok.

2. irány - Fenntartható gazdasági fejlődés: Ha a gazdasági fejlődéshez egyértelmű iránymutatás párosul a hatásokat enyhítő intézkedésekre, az ökoszisztéma-szolgáltatások elszámolására és a területhasználati konfliktusok megelőzésére vonatkozó ágazati együttműködéssel, *akkor* egy olyan fenntartható gazdasági modell felé mozdul el, amely értékeli és hasznot hajt a zöld infrastruktúrának, mivel az egyes ágazatok ereje kiegyensúlyozottá válik, amikor mindannyiuknak a kölcsönös előnyökért kell dolgozniuk. Ajánlott beavatkozások:

- ✓ **A gazdálkodók és az erdészek bevonása, valamint a földtulajdonosokkal való konfliktusok kezelése:** hosszú távú kötelezettségvállalások és bizalom kialakítása időben történő és megfelelő ösztönzőkkel.
- ✓ **Az ökológiai összekapcsolhatóság integrálása a tervezésbe és az értékelésekbe:** stratégiai tervezés az infrastrukturális projektek számára, programalapú megközelítés alkalmazása a meglévő infrastruktúra esetében, és az ökológiai összekapcsolhatóság előnyeinek elismerése táji szinten.

3. irány - Tudás- és kapacitásépítés: Ha a megfelelő tudásbázis, a technikai és humán képességek fejlesztése megtörténik, *akkor* javul a jól összekapcsolt, rugalmas TEN-N tervezése és megvalósítása, mivel ez megkönnyíti valamennyi érintett ágazat számára a legelőnyösebb megoldásokhoz való hozzáférést, optimalizált költségek mellett. Ajánlott beavatkozások:

- ✓ **A szakmai hálózatok és intézmények szerepének optimalizálása:** a jó gyakorlatokkal kapcsolatos hálózat létrehozása.
- ✓ **Tudatosságnövelés és képzés:** megfelelő iránymutatások és tudományosan megalapozott szabványok meghatározása.
- ✓ **A megfelelő finanszírozás és eszközök előmozdítása és biztosítása:** a meglévő finanszírozás megfelelő felhasználásának maximalizálása és új eszközök feltárására.
- ✓ **Üzleti és gazdasági készségek fejlesztése a szakemberek körében:** innovatív befektetési lehetőségek felszabadítása.

4. irány - Erősítés és konfliktuskezelés: Ha a civil társadalom felhatalmazást kap, és a konfliktusok okait a szereplők összefogásával tisztázzák, *akkor* létrejöhethet az elkötelezettség, kezelhetők a

---

² A változás iránya "annak magyarázata, hogy egy kívánatos eredmény hogyan alakulhat ki más szereplők cselekvésének köszönhetően".

konfliktusok, és javul az érdekelt felek bizalma és együttműködése, mivel az alulról jövő kezdeményezések és fejlesztések pozitív változásokat katalizálnak. Ajánlott beavatkozások:

- ✓ **A civil társadalom megerősítése:** olyan politikai környezet kialakítása, amely befogadó és nyitott a változásra, a helyi bajnokok támogatása.
- ✓ **Az érdekelt felek fokozottabb bevonása:** nemzeti és határokon átnyúló, ágazatközi hálózatok létrehozása.
- ✓ **Alkalmazza a konfliktuskezelést és az együttműködésen alapuló tanulást:** közös jövőkép kialakítása, egyenlő felekként való együttműködés, az eredmények nyomon követése és alkalmazkodás a változó feltételekhez.

A felvázolt irányok kiegészítik egymást, és különböző szinteken különböző cselekvési pontokat tartalmaznak. Az irányítás, a szakpolitika és a finanszírozás kulcsfontosságú összetevők, amelyek lehetővé teszik vagy hátráltatják a védett területek összefüggő rendszerének sikeres megvalósítását Európa-szerte.

A felülvizsgálat a [NaturaConnect projekt része](#), amelynek célja, hogy tudományos és politikai adatok, iránymutatások és döntéshozatali eszközök biztosításával támogassa az EU tagállamait a TEN-N hatékony kijelölésében és végrehajtásában. [A teljes jelentésben](#) többet megtudhat az Európában meglévő jogi keretekről és a különböző országok irányítási rendszereiről.

Funded by
the European Union

NaturaConnect receives funding under the European Union's Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement number 101060429.

www.naturaconnect.eu

[@naturaconnect](https://www.linkedin.com/company/naturaconnect)

naturaconnect@iiasa.ac.at

[@naturaconnect](https://twitter.com/naturaconnect)